

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Менеджменту та бізнес-адміністрування» (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

О.В. Гребенікова

(ініціали та прізвище)

« 29 » 08 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи фондового ринку

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: **D** «Бізнес, адміністрування та право»

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: **D2** «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *перший (бакалаврський)*

Силабус введено в дію з 01.09.2025

Харків – 2025 р.

Розробник: _____Калінеску Т.В., д.е.н., професор_____
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри менеджменту та бізнес адміністрування (№ 602)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Завідувач кафедри, к.е.н, доцент
науковий ступінь та вчене звання)

_____ Гатило В.П.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:
Здобувач першого (бакалаврського) рівня

(підпис)

Москаленко Т.М.
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

ПІБ: Калінеску Тетяна Василівна

Посада: професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування

Науковий ступінь: доктор економічних наук

Вчене звання: професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Перелік дисциплін які викладає:

- Бюджетна система;
- Податкова система;
- Фінансовий ринок;
- Інвестування;

Напрями наукових досліджень: формування ефективних інструментів податкового регулювання в умовах депресивних регіонів, розробка алгоритмів переміщення сфери діяльності вітчизняних підприємств та досягненням стабільних фінансово-економічних результатів. Підсумком цієї багаторічної роботи стала розробка теоретичних положень та науково-методичних принципів щодо забезпечення фінансової самодостатності та самоорганізації фінансової життєздатності підприємств, зменшення соціально-економічної та податкової напруги на населення регіонів України, завдяки підвищенню соціальної відповідальності бізнесу, а також моделювання податкової політики країни відповідно рівню моральності суспільства.

Контактна інформація:

t.calinescu@khai.edu.ua

tetyana.calinescu@gmail.com

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	<i>Денна, заочна</i>
Семестр	<i>другий</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Тип дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	<i>денна: 4 кредитів ЄКТС / 120 годин (56 аудиторних, з яких: лекції – 32, практичні – 24; СРЗ – 64); заочна: 4 кредитів ЄКТС / 120 годин (14 аудиторних, з яких: лекції – 8, практичні – 6; СРЗ – 106)</i>
Види навчальної діяльності	<i>Лекції, практичні (семінарські) та самостійна робота</i>
Види контролю	<i>Поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль – іспит</i>
Пререквізити	<i>Теорія фінансів, політична економія, інформатика</i>
Кореквізити	<i>Гроші та кредит, мікро- та макроекономіка</i>
Постреквізити	<i>Менеджмент, Банківська система, Економіка підприємств, інвестування, фінансовий ринок</i>

3. Мета та завдання навчальної дисципліни, переліки компетентностей та очікуваних результатів навчання

Мета: сформувати у студентів систему знань, що дозволить мати об'єктивне уявлення про загальні засади функціонування фондового ринку України, його структуру і принципи роботи учасників, нормативно-правове забезпечення; особливості регулювання та ліцензування діяльності професійних учасників фондового ринку; обігу різних видів фінансових інструментів на фондовому ринку; оцінювання фінансових інструментів на фондовому ринку; процес прийняття торгівельних рішень на фондовому ринку; отримання інформації щодо діяльності на фондовому ринку та розвиток фондових ринків у різних країнах світу.

Завдання:

- дати студентам правильне розуміння загальних положень, принципів і методів, загальних умов функціонування фондового ринку;
- розвинути здібності та сформувати навички, що дозволяють здійснювати діяльність на сучасному фондовому ринку

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної й навчальної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність працювати у команді;
- здатність працювати автономно;
- здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

Спеціальні компетентності (СК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

- здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, в тому числі бюджетна і податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність формулювати нові гіпотези та практичні задачі в області фінансів, банківської справи та страхування, вибирати належні напрями і відповідні методи для їх розв'язку, беручи до уваги наявні ресурси і ризики;

- здатність застосовувати знання щодо функціонування фондового ринку, видів цінних паперів, аналізу фінансових ризиків.

Програмні результати навчання (ПР):

- знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;
- володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- знати особливості функціонування фондового ринку, розуміти тенденції його розвитку, аналізувати фінансові ризики.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Сутність і структура фондового ринку

Тема 1. Сутність та історія розвитку фондового ринку

Сутність та функції фондового ринку. Історичні аспекти розвитку фондового ринку. Розвиток фондового ринку України.

Практичне заняття: «Сутність та історія розвитку фондового ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Класифікація та структура фондового ринку.

Класифікація фондового ринку. Структура ринку цінних паперів. Особливості функціонування первинного РЦП. Особливості функціонування вторинного РЦП.

Практичне заняття: «Класифікація та структура фондового ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Державне регулювання фондового ринку

Роль держави у регулюванні фондового ринку. Саморегульовані організації та їх роль на фондовому ринку. Ліцензування професійної діяльності та державне регулювання випуску та обігу цінних паперів. Зарубіжний досвід регулювання фондових ринків. Перспективи розвитку фондового ринку України.

Практичні заняття: «Державне регулювання фондового ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Інфраструктура фондового ринку.

Сутність та структура учасників фондового ринку. Структура емітентів та інвесторів на фондовому ринку. Професійні учасники фондового ринку та види професійної діяльності

Практичні заняття: «Інфраструктура фондового ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Інститути фондового ринку

Сутність та функції фінансових інститутів. Види фінансових інститутів. Інститути спільного інвестування на фондовому ринку. Банківські установи на фондовому ринку. Страхові компанії. Недержавні пенсійні фонди на фондовому ринку.

Практичні заняття: «Інститути фондового ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Інформаційно-рейтингове забезпечення фондового ринку.

Рейтингові агентства та їх інформація. Види рейтингів. Інформаційні агентства та їх значення для фондового ринку. Кредитні рейтинги та їх значення для інформаційного забезпечення фондового ринку.

Практичні заняття: «Інформаційно-рейтингове забезпечення фондового ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Основи функціонування фондового ринку

Тема 7. Цінні папери та ціноутворення на фондовому ринку.

Цінні папери та їх класифікація. Теорії ціноутворення на фондовому ринку. Поняття, етапи проведення та класифікація торговельних операцій з цінними паперами. Роль та особливості функціонування первинного ринку. Сутність вторинного ринку цінних паперів та його функції в економічній системі. Фінансовий інжиніринг та інновації на фондовому ринку. Хеджування на фондовому ринку

Практичні заняття: «Цінні папери та ціноутворення на фондовому ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача

Тема 8. Основи функціонування біржового ринку цінних паперів

Біржовий ринок: суть та історія розвитку. Поняття та принципи організації біржової діяльності. Правовий статус та організаційна структура бірж. Тенденції розвитку біржових ринків. Регулювання біржової діяльності

Практичне заняття: «Основи функціонування біржового ринку цінних паперів».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача

Тема 9. Організація біржової торгівлі цінними паперами та проведення біржових операцій.

Біржові торги: поняття, принципи, порядок проведення. Процедура лістингу на фондовій біржі. Біржове котирування. Біржові угоди та учасники біржової торгівлі. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами

Практичне заняття: «Організація біржової торгівлі цінними паперами та проведення біржових операцій».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 10. Інвестиційний аналіз фондового ринку.

Фундаментальний аналіз. Моделі оцінювання вартості та доходності акцій, облігацій та векселів. Ризик і прибутковість на ринку цінних паперів. Методи технічного аналізу. Основи портфельного інвестування

Практичні заняття: «Інвестиційний аналіз фондового».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 11. Світовий фондовий ринок.

Сутність та становлення міжнародного фондового ринку. Класифікація міжнародного фондового ринку. Учасники міжнародного фондового ринку. Основні інструменти міжнародного фондового ринку. Світові фондові індекси.

Практичне заняття: «Світовий фондовий ринок».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

Тема 12. Інформаційні технології на фондовому ринку.

Особливості автоматизації діяльності на фондовому ринку. Інноваційні технології доступу та електронний документообіг. Онлайн-брокери та інтернет-трейдинг.

Практичні заняття: «Інформаційні технології на фондовому ринку».

Самостійна робота здобувача освіти: Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Передбачено навчальним планом виконання контрольної роботи

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання завдань впродовж практичних занять	0...4	8	0...32
Модульний контроль	0...10	1	0...10
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання завдань впродовж практичних	0...4	8	0...32

занять.			
Модульний контроль	0...10	1	0...10
За семестр			0...100

Семестровий контроль (*іспит*) проводиться у разі відмови здобувача освіти від балів підсумкового контролю й за наявності допуску до *іспиту*. Під час складання семестрового *іспиту* здобувач освіти має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для *іспиту* складається у вигляді тестів. Кожен вид тестування складається з 5 питань закритого типу (за правильну відповідь на одне питання здобувач отримує 5 бал), 15 питань відкритого типу (максимальна кількість балів за відповідь на одне питання – 4) та одного творчого завдання, правильне розв’язання якого оцінюється у 25 балів.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74) – мати мінімум знань і умінь для забезпечення програмних результатів навчання. Відпрацювати всі практичні заняття.

Добре (75-89) – знати основні теми дисципліни. Знати особливості функціонування фондового ринку України, інститути та інструменти вітчизняного та світового фондового ринку. Відпрацювати всі практичні заняття.

Відмінно (90-100) – мати знання, що дозволять самостійно, вільно та обґрунтовано відповідати на будь які питання щодо історію створення і перспективи розвитку вітчизняного та світових фондових ринків, сучасні методи інвестиційного аналізу цінних паперів та інформаційно-аналітичне оцінювання. Відпрацювати всі практичні заняття.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі освіти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені заняття мають бути відпрацьовані на найближчій консультації протягом тижня після їх пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання пропущених занять шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення практичних занять тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

• http://library.khai.edu/catalog?clear_all_params=0&mode=KNMZ&lang=ukr&caller_mode=SearchDocForm&ext=no&theme_path=0&themes_basket=&ttp_the_mes_basket=&disciplinesearch=no&top_list=1&fullsearch_fld=&author_fld=%D0%A0%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2&docname_fld=&docname_cond=beginwith&theme_context=%D0%A0%D1%96%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B0%D0%BB%D

1%96%D0%B2&theme_cond=all_theme&theme_id=0&is_ttp=0&combiningAND=0&step=20&tpage=1

•Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:
<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=8729>

11. Рекомендована література

Базова

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000р. № 2121-III (зі змінами та доповненнями)
3. Закон України “Про депозитарну систему України” від 06.07.2012 № 5178-VI
4. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів» 30.10.1996 р. № 448/96-ВР (зі змінами та доповненнями)
5. Закон України «Про Національний банк України» № 679-XIV від 20.05.1999р. (зі змінами і доповненнями).
6. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV
7. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28.06.1996р.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI
9. “Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж” НКЦПФР; Рішення, Положення, Порядок від 22.11.2012 № 1688
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV

Допоміжна

1. Алескерова Ю.В. Фінансовий ринок. Підручник / Ю.В. Алескерова. Хмельницький, 2019. - 384с.
2. Калінеску Т.В. Український фондовий ринок: реалії сьогодення. / Т.В. Калінеску. Часопис економічних реформ Науково-виробничий журнал. - №2(50), 2023. - С. 42 – 47.
3. Калінеску Т.В. Основи фондового ринку [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Т. В. Калінеску. Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Харків. авіац. ін-т», 2025. – 314 с. Режим доступу: <http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/>
5. Коваленко Ю.М. Фінансовий ринок: підручник: у 2 т. / Ю.М. Коваленко, Ю.В. Ковернінська. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. - 830 с.
6. Рамський А.Ю. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях : навч. посіб. / А.Ю. Рамський, Ю.М. Жукова, С.М. Обушний. — К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 228 с.

7. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції: Підручник / Л.В. Руденко. К.: Центр навчальної літератури, 2017. - 632 с.

8. Слав'юк Н.Р. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник / Н.Р. Слав'юк. Київ: НаУКМА, 2022. - 205 с.

9. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sektoru_ua.pdf

10. Трусова Н. В., Нестеренко С. А., Якушева І. Є. Фінансовий ринок: навч. посібн. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. - 236 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України SMIDA. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://smida.gov.ua>.

2. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.

3. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Українська фондова біржа. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://ukrse.com.ua>.

5. Фондовая система Wallstreet - on-line проєкт для фондового ринку. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://www.wallstreet.com.ua/about.ph>